

Bø kommune

Rådmannens forslag til Økonomiplan 2016-2019 og Årsbudsjett 2016

Økonomiplan 2016-2019 – Budsjett 2016

Forord	3
Kap 1. Sammendrag	4
Kap 2. Befolkningsprognose og frie inntekter	7
Kap 3. Forutsetninger for rådmannens budsjettforslag	9
Kap 4. Felles finanser	15
Kap 5. Pris på kommunale tjenester	19
Kap 6. Tiltak i budsjettet for 2016	22
Kap 7. Økonomiplan 2016-2019 balansert med tiltak	27
Kap 8. Tiltak som ikke er foreslått i økonomiplanperioden	28
Kap 9. Investeringer i økonomiplanperioden	30

Forord

Rådmannen legger med dette fram forslag til økonomiplan for Bø kommune for perioden 2016-2019, inkludert forslag til årsbudsjett for 2016. I henhold til kommunelovens §44 skal kommunestyret en gang i året vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste budsjettår. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i perioden. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år være anvist dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp. Inntekter og utgifter skal balansere.

Økonomiplanen skal bidra til å synliggjøre kommunens muligheter og utfordringer, og skal være et godt styringsverktøy for å vise de økonomiske konsekvensene av politiske vedtak i et langsiktig perspektiv. Det har vært et mål å se økonomiplanen i sammenheng med kommuneplanens samfunnsdel.

Budsjettarbeidet har tatt utgangspunkt i Solberg-regjeringa sitt forslag til statsbudsjett. I skrivende stund er budsjettforhandlingene i Stortinget ikke avslutta, og det er enda ukjent om det vil komme endringer som får konsekvenser for statens overføringer/tilbakeføringer til kommunene. Stortinget vedtar statsbudsjettet i midten av desember.

Arbeidet med å legge fram et forslag til budsjett i balanse, har vært krevende. Likevel har kommunestyrets vedtak av regnskapet 2014, der akkumulert underskudd ble dekket inn, gjort situasjonen langt mer oversiktlig enn tidligere år. Kommunen venter på et formelt vedtak fra Kommunal- og Moderniseringsdepartementet om at vi ikke lenger er på ROBEK-lista. Det er samtidig verdt å minne om at vi trolig styrer mot et underskudd i 2015. Dette er utførlig rapportert i tertialrapportene, men for sammenhengens skyld repeterer vi at årsakene er svikt i skatteinntangen, lavere utbytte enn budsjettet, dyrere lønnsoppgjør og engangsutgifter knytta til eiendomsskatteprosjekter. Rådmannen vurderer at drifta isolert sett er under kontroll.

Budsjettarbeid baserer seg på prognoser, forventninger og skjønsmessige vurderinger – både når det gjelder inntekter og utgifter. Rådmannen presiserer at mange av disse er svært usikre. Vi er i en sårbar økonomisk situasjon, og om en eller flere forutsetninger endrer seg, kan situasjonen bli utfordrende dersom en skal unngå negative regnskapsresultat i 2016 og resten av økonomiplanperioden.

Kap 1. Sammendrag

En økonomi i balanse er ei forutsetning for gode velferdstjenester, gode arbeidsvilkår for de ansatte og for bolyst og utvikling. Det går ei grense for hvor mye en kan styre ned drifta i en kommune før det får konsekvenser for dette. Det er et politisk spørsmål å vurdere: *Hva er godt nok? Hva er god nok kvalitet?*

Kommunestyret vedtok kommuneplanens samfunnsdel høsten 2014. Planen slo fast at Bø har gode kommunale tjenester. Målet i kommuneplanen er å stoppe befolkningsnedgangen. Dette er avgjørende for å opprettholde tjenestetilbudet i kommunen. Kommuneplanen slo fast at hvis vi ikke lykkes med å stabilisere folketallet, kommer vi til å bli nødt til å foreta strukturgrep og/eller redusere kvaliteten på de offentlige tjenestene.

Etter flere tiår år med befolkningsnedgang er det derfor svært gledelig å se at folketallet 01.01.2015 var det samme som 01.01.2014. Dette har svært mye å si for kommunens inntekter. I tillegg vet vi at nye næringsetableringer gjør at vi har svært lav arbeidsledighet i Bø. I september 2015 var arbeidsledigheta 3,7%. Dette er en nedgang på hele 35% fra september året før, og det er en nedgang på 2 prosentpoeng fra januar 2015.

Kommuneøkonomien er fremdeles anstrengt

Bø kommune har styrt ned over flere år. Årsaken er at driftsnivået over år har vært høyere enn kommunens samlede inntekter. Det er blitt opparbeidet en forholdsvis stor lånegjeld som medfører høye kapitalkostnader. Det er press på likviditeten, og det er blitt opparbeidet akkumulerte underskudd.

Arbeidet med konsekvensjustert budsjett viste et innsparingsbehov i 2016 på over 7,5 millioner kroner. For å kunne legge fram et budsjettforslag i balanse er det innarbeida betydelig risiko med hensyn til blant annet folketall, eventuell renteoppgang, lønnsoppgjør og så videre. Dette er nærmere omtalt i kapittel 3. Et såpass stramt budsjett med høy risiko og uten buffer svekker den økonomiske evnen vår til å handtere uventa hendelser.

Hva er årsaken til at omstillingsbehovet er så mye som 7,5 millioner?

Årsaken er enkelt sagt at utgiftene øker mer enn inntektene:

- Veksten i frie inntekter er ikke nok til å dekke utgiftsveksten (i hovedsak lønn). Statsbudsjettet tar utgangspunkt i at kommunesektorens kostnader vil øke med 2,7%. Bø kommunes rammeinntekter øker med 2,6%.
- Veksten dekker dermed heller ikke de nye oppgavene fra staten.
- Netto overskudd fra mottak av flyktninger går ned.
- Utbytte fra Vesterålskraft blir lavere.

Budsjett og økonomiplan i balanse

I tråd med kommunestyrets vedtak er økonomiplanen balansert med eiendomsskatt. I 2016 gir dette om lag kr 6 000 000 i økte inntekter. Om en skulle finne driftstiltak tilsvarende dette, måtte en kutte minst 12 stillinger. Det er da svært tydelig at valget står mellom å kutte ytterligere i velferden til befolkninga i Bø eller å øke kommunens inntekter.

Behovet for tiltak er etter dette en reduksjon av utgiftene på om lag kr 1 400 000. I tråd med tidligere praksis er dette løst ved at beløpet er fordelt på hver etat/avdeling etter vedtatt netto ramme. Dette gir en fordeling om lag slik:

1.1 Fellesfunksjoner og politiske styringsorganer	10,25 %
1.1009 Bø og Malnes menighetsråd	1,79 %
1.2 Skole- og barnehageavdelingen	24,17 %
1.3 Helse- og omsorgsavdelingen	50,35 %
1.5 Kulturavdelingen	3,13 %
1.6 Teknisk avdeling	6,95 %
1.7 NAV-avdelingen	3,36 %

Ut fra dette er det utarbeidet en rekke forslag til tiltak som sørger for at rådmannens forslag til økonomiplan 2016-2019 er i balanse. Tiltakene er presentert i detalj i kapittel 6.

Også i 2016 ser det ut til at nedstyring kan gjennomføres uten å måtte gå til oppsigelser. Tiltakene som foreslås er utelukkende økonomisk begrunna. Det er en reell fare for at reduksjonene vil gå ut over kvaliteten på kommunale tjenester. Sjøl etter flere år med nedstyring, opplever rådmannen at de ansatte i Bø kommune verdsetter og investerer i arbeidsplassen sin. Trolig er det hovedgrunnen til at vi fremdeles har høy kvalitet på de kommunale tjenestene i Bø. Rådmannen vil prioritere kvalitetsarbeidet høyt i økonomiplanperioden. Fokus på ledelse og medarbeiderskap er svært viktig i en stram økonomisk hverdag. Det er håp om at inndekking av akkumulert underskudd og innføring av eiendomsskatt gjør at vi kan få et etterlengta løft i utviklinga av arbeidsplassen Bø kommune. Rådmannen legger opp til at det tidlig i 2016 skal gjennomføres ny opplæring i bruk av avviksbehandlingssystemet (Compilo).

Investeringer

Bø kommune har høy lånegjeld. Det er investert i velferd og infrastruktur, og kommunen står derfor ikke overfor store utbyggingsbehov slik som vi ser i en del andre kommuner. For å minske sårbarheta for kommende renteøkninger, er det likevel et mål å ikke øke lånebelastninga ytterligere. Arbeidet med investeringsbudsjett har derfor tatt utgangspunkt i at lånebehovet ikke skal være større enn betalte avdrag.

I rådmannens forslag ligger det forslag om et låneopptak til nye investeringsprosjekter på kr 13 233 000. Om vi ser bort fra investeringene på selvkostområdene, står vi igjen med et låneopptak på om lag 8 400 000.

Rådmannen finner ikke å kunne tilrå at rammen tas ytterligere ned. De prosjektene som er foreslått, er enten fullføring av igangsatte prosjekter, prosjekter som fører til besparelser på

drifta eller prosjekter som er begrunnet i hensynet til de arbeidsmiljøet til de ansatte. Dette betyr at det er en del investeringer som det er ytra ønske om fra ulike hold, som det ikke er funnet rom for i rådmannens forslag til investeringsbudsjett for 2016. Imidlertid vil en finne at noen prosjekter foreslås senere i økonomiplanperioden.

Bø som egen kommune – styrking av det regionale samarbeidet

Kommunestyret vedtok i sitt møte den 12. november 2015 at «kommunestyret tar resultatet av den rådgivende folkeavstemmingen til etterretning, og vil jobbe for at Bø skal bestå som egen kommune. Dette er et vedtak som forplikter.

Det regionale samarbeidet er viktig for Bø – det gjør at vi kan tilby tjenester som vi trolig ikke vil ha økonomisk evne til å tilby om vi skulle stå alene ansvarlig for dem. Rådmannen legger derfor ikke fram forslag om kutt i bevilgningen fra Bø til ordninger som kommer inn under det regionale samarbeidet, selv om en kan argumentere med at når den kommunale organisasjonen må kutte, så er det naturlig at også det interkommunale samarbeidet må tåle nedskjæringer.

Mørke skyer i horisonten?

Regjeringa har varslet at den vil sende et forslag til nytt inntektssystem på høring høsten 2015. I skrivende stund er det enda ukjent hva forslaget går ut på, men rådmannen finner grunn til å minne om at for Bø kommune utgjør for eksempel småkommunetilskuddet en inntekt på kr 5 475 000, mens Nord-Norge-tilskuddet utgjør kr 1689 per innbygger – over 4 millioner kroner.

Oppsummert

Kommuneøkonomien er anstrengt, og det har vært krevende å finne tiltak som gjør at budsjettforslaget er i balanse. Etter år med nedstyring er bufferne allerede brukt opp, og det er innarbeida betydelig risiko i budsjettforslaget. Likevel har inndekking av akkumulert underskudd i 2014-regnskapet og innføring av eiendomsskatt gjort det mulig å balansere budsjettet for 2016 uten omfattende strukturtiltak. Det er grunn til å glede seg over at folketallet ikke lenger går ned, og det er gode grunner til å feire hver eneste bedriftsetablering som skaper vekst og arbeidsplasser i Bø-samfunnet. Det er også verdt å trekke fram at Bø kommune er Bøs største arbeidsplass. I budsjettet ser vi at bosetting av flyktninger er svært positivt for Bø. Det skaper aktivitet i samfunnet, og det bidrar til etablering av nye arbeidsplasser. Men aller mest betyr det at mennesker på flukt får et trygt bosted.

Kap 2. Befolkningsprognose og frie inntekter

Det overordna formålet med inntektssystemet for kommunene er å jamne ut kommunene og fylkeskommunene sine forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine.

Frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter. Nivået på de frie inntektene i statsbudsjettet blir bestemt ut ifra pris- og lønnsvekst, vekst i frie inntekter, innlemming av øremerka tilskudd, satsinger over rammetilskuddet og korreksjon av rammetilskudd for oppgaveendringer. Når nivået på samla frie inntekter er fastsatt, kommer en fram til størrelsen på samla rammetilskudd ved å trekke anslaget for skatteinntekter fra nivået på samla frie inntekter.

Ved fordelinga av rammetilskuddet tar en hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes og fylkeskommunenes kostnader (utgiftsutjamning) og forskjeller i skatteinntektene (skatteutjamning). Omfordelinga som følge av utgifts- og skatteutjamning blir utført i *innbyggertilskuddet*. Utgiftsutjamninga er grunnlagt med at demografiske, geografiske og sosiale forhold gir strukturelle kostnadsforskjeller som kommunene og fylkeskommunene i liten grad kan påvirke. For at kommunesektoren skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine, blir det tatt hensyn til slike strukturelle kostnadsforskjeller når de økonomiske rammene for den enkelte kommune og fylkeskommune blir fastsatt. Eksempel på slike kostnadsforskjeller er ulik aldersfordeling eller reiseavstand innfor kommunen.

For å oppnå ei rimelig utjamning av de økonomiske forutsetningene, blir òg inntektene utjamna. Skatteutjamninga omfatter inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatt fra kraftforetak.

Inntektssystemet inneholder òg tilskudd som utelukkende er grunnlagt ut fra regionalpolitiske målsettinger. Regionalpolitiske tilskudd til kommunene er *Nord-Norge- og Namdalstilskudd*, *småkommunetilskudd*, *distriktstilskudd Sør-Noreg* - og *storbytilskudd*. Kommuner med særlig høy befolkningsvekst får et eget *veksttilskudd*. I tillegg blir det gitt *skjønnstilskudd* for å kompensere kommuner og fylkeskommuner for spesielle, lokale forhold som ikke blir fanga opp i den faste delen av inntektssystemet.

Størrelsen på rammetilskuddet for kommunene er nært knyttet opp til befolkningsutviklingen. Bø kommune har hatt en betydelig nedgang i befolkningen de siste årene, og dette har igjen resultert i stadig sviktende inntekter. Når så samtidig landets befolkning øker, gir det seg også utslag i vår andel av totalinntektene.

Det er i rammeprognozen lagt opp til en nasjonal befolkningsvekst i perioden. Som følge av denne veksten er det forutsatt at skatt og rammetilskudd får en realøkning på 1,2% - 1,3 %.

Rammetilskuddet for 2016 er anslått ut fra innbyggertallet for kommunen per 01.07.2015. Foreliggende prognose fra KS utarbeidet med utgangspunkt i framlagte statsbudsjett, gir ingen opplysninger for resten av økonomiplanperioden. Det er en meget vanskelig øvelse å lokalt foreta beregninger som gir gode indikatorer på utviklingen i framtidig rammetilskudd. Det vi imidlertid vet ut fra erfaringer er at vi har hatt en betydelig befolkningsnedgang i Bø samtidig som vi har hatt nasjonal befolkningsvekst. Med utgangspunkt i målsettinga i Kommuneplanen om at folketallet skal stabiliseres, er det i perioden lagt inn en optimistisk forutsetning om at

innbyggertallet holder seg stabilt på samme nivå som 01.07.15. Det er videre lagt opp til et skjønnstilskudd (inkludert ressurskrevende tjenester) på 1.3 mill kr i hele perioden på nivå med 2016.

I Regjeringas budsjettforslag er Bø kommunes frie inntekter beregnet til 173,6 millioner kroner. Av dette utgjør rammetilskuddet 104.5 millioner kroner. Resten er skatt og inntektsutjamning, basert på en beregnet skattinngang for alle landets kommuner på 144.8 milliarder kroner og 46.1 millioner kroner i Bø kommune. Dette gir en beregnet økning på 4,6 millioner kroner sett i forhold til *anslag på oppgavekorrigerte frie inntekter 2015*. Veksten er dermed 2,6 % for Bø, mens gjennomsnittlig økning for landet er på 4,3 % og for Nordland 3,9 %. Av 44 Nordlandskommuner hadde 12 kommuner lavere vekst enn Bø.

I Regjeringas forslag til statsbudsjett for 2016 ser vi at det er gjort en særskilt fordeling innafor innbyggertilskuddet på 790 mill kr for sju ulike saker. For Bø kommune gjelder dette følgende saker:

- Styrking av helsestasjons- og skolehelsetjeneste med kr 269 000
- Utdanning av deltidspersonell (brann) kr 76 000

Vekst i frie inntekter – eller?

I regjeringa sitt forslag til statsbudsjett er realveksten til kommunesektoren anslått til 7,3 milliarder kroner. Av dette er 4,7 milliarder såkalte frie inntekter:

- 1,7 mrd skal dekke kostnader til den demografiske utviklinga
- 900 mill skal dekke økte pensjonskostnader
- 1,2 mrd skal dekke regjeringens satsinger på tiltak finansiert innenfor de frie inntektene (rusomsorg, skolehelsetjeneste, fleksibelt barnehageopptak, fylkesveier)

Fylkesmannen oppsummerer dette i sitt brev til kommunene med at «...den samla veksten i frie inntekter innebærer et handlingsrom for kommunesektoren samlet sett på 0,9 mrd kroner». Samtidig framkommer det at «Kommunesektoren er kompensert for anslått pris- og lønnsvekst på 2,7 pst. innenfor de foreslåtte inntektsrammer for 2016.»

- Bø 2016: 173 650 000
- Bø 2015: 169 189 000

For Bø kommune er veksten 2,6% = 4,46 millioner. Veksten i inntekter er med andre ord lavere enn kostnadsveksten.

Kap 3. Forutsetninger for rådmannens budsjettforslag

Mål

Kommunestyret har ikke vedtatt egne mål for økonomiplanarbeidet. Rådmannen har derfor tatt utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026 med handlingsdel 2016-2017. Kommunestyret har nylig vedtatt følgende prioriteringer:

- Utvikle en offensiv kommunikasjonsstrategi for involvering, forankring og samarbeid
- Revitalisere heimesida
- Bidra til prosjekt «Bøguiden»
- Ferdigstille arealplanen
- Ferdigstille boligpolitisk plan
- Etablere en arbeidsgruppe for integrering av tilflyttere

Rådmannen vurderer at budsjettforslaget med forslag til tiltak er i tråd med disse prioriteringene.

Felles forutsetninger

Det ble i rådmannen sitt budsjettforslag for 2015 tydelig kommunisert at det var innarbeidet betydelig risiko i forslaget. I stor grad videreføres dette i 2016. Et så stramt budsjett med høy risiko og uten buffer svekker den økonomiske evnen vår til å handtere uventa hendelser. Erfaringene fra de siste årene da vi – for å nevne noe – har opplevd nye utgifter til ressurskrevende tjenester, brann, lavere utbytte enn budsjettet og svikt i skatteinntekter, tilsier at risikoen bør reduseres i budsjettet for 2016. Risikoen er derfor redusert noe for inntekter som vi ser har vært for høyt budsjettet over år, slik som havneavgifter, «overskudd» sykelønnsrefusjon og utbytte fra Vesterålskraft. Rådmann presiserer at det fremdeles en ikke-ubetydelig risiko innarbeidet i budsjettet, og denne bør ikke økes.

Lønn og pensjon: Det er i inntektsforutsetningene lagt inn en deflator på 2,7 %. Arbeidsgivers andel av pensjon er lagt inn med 22,2 % til fellesordningen, 19,3 % for sykepleierne og 11,15 % for lærerne.

Strøm: Det er totalt budsjettet med kr 0,71 /kwt. Vi forventer ikke at strømprisen vil øke vesentlig i forhold til i 2015, men har heller ingen budsjettet buffer hvis dette skulle bli tilfelle.

Folketall: I tråd med målet i kommuneplanen om å stoppe befolkningsnedgangen, er det sist kjente folketallet (01.07.15) lagt inn i hele økonomiplanperioden. Dette er utgangspunktet for rammetilskuddet for 2015, som dermed er kjent, men det utgjør en risiko for skatt og inntektsutjamning som tar utgangspunkt i folketall 01.01.15. Det utgjør nødvendigvis også en risiko for rammetilskuddet for de øvrige årene i økonomiplanen.

Rente: Det er budsjettet med renteutgifter i tråd med prognoser fra Kommunalbanken. Ut fra signalene fra sentralbanken anses risikoen i 2015 som relativt lav, men det er en kjensgjerning at en renteoppgang vil komme på ett eller annet tidspunkt. Da er Bø kommune i en svært sårbar situasjon på grunn av høg lånegjeld.

Refusjon sykelønn: Budsjettet legger til grunn at utgiftene til sykefravær er lavere enn inntektene fra sykelønnsrefusjon. I praksis betyr dette svært restriktiv vikarutleie.

Endringer i inntektssystemet: Det har i forbindelse med kommunereformen kommet signaler om at det kan bli endringer i inntektssystemet til kommunene. Dette er fremdeles et regnestykke med mange ukjente, og økonomiplanforslaget tar ikke høyde for en slik situasjon.

Anslag eiendomsskatt: Inntektene fra eiendomsskatt baserer seg på et anslag ut fra kjente tall i sammenlignbare kommuner. Et anslag innebærer alltid en risiko.

Avdelingsvise forutsetninger

1.1 Fellesfunksjoner og politiske styringsorganer

- Vakanse i 50% stilling på Økonomiavdelinga og 50% stilling på Fellestjenesten (renhold) er ikke finansiert.
- Lønnsfrys rådmann, ordfører og varaordfører i 2014 er videreført.
- Det er ikke avsatt midler til valget i 2017, og utgiftene må dermed i sin helhet dekkes i 2017.
- IKT-budsjettet videreføres selv om behovene øker.

1.2 Skole- og barnehageavdelingen

Lærlinger

En av kommunen sine 5 lærlinger er budsjettet i etaten. Det vil dermed kunne tas inn en ny lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget fra høsten -16.

Fellesutgifter skole

- Det er budsjettet med en ekstra midlertidig stillingsressurs på ca. 60%. Dette er en kostnad som finansieres av annen kommune.
- Det er tatt hensyn til at etaten har 7 pedagoger som tar videreutdanning våren 2016. Kostnaden forbundet med utdanningen dekkes til en viss grad av statlig tilskudd.
- Det er beregnet kostnad for 6 barn som går på skole i annen kommune. Det er signaler om at dette antallet kan øke i løpet av 2016, noe som ikke er budsjettet.
- Det er budsjettet inntekter for et barn som går på skole i Bø og som tilhører annen kommune.

Fellesutgifter Barnehager

- Knerten Familiebarnehage ble lagt ned høsten 2015. Tidligere tilskudd til dette formålet er tatt ut av budsjettet. 50% ekstraressurs til barn med særskilte behov i barnehagene er flyttet fra Knerten til eget kapittel.

Skole/SFO

I løpet av skoleåret 2015/2016 er samlet bemanning i grunnskolen redusert med ca. 3,5 stilling i forhold til 2014. 1,4 stilling er permanent redusert. Resterende reduksjon inneværende skoleår er gjennomført med ulike permisjoner. Dette er personell som i hovedsak vil være tilbake fra høsten -16. Fra høsten -16 fremgår det av statsbudsjettet at mellomtrinnet skal ha en ekstra

undervisningstime. Det tas i budsjettet sikte på at den ordinære bemanningen i grunnskolen fra høsten -16 ivaretar både dette og elevtallsutviklingen generelt, slik at samlet bemanningsreduksjon i forhold til 2014 er ca. 2,8 stillinger.

Som en konsekvens av etablert omsorgssenter, etableres det en egen innføringsklasse ved ungdomsskolen på 30 timer i uka. Fra høsten -16 er bemanningsreduksjonen i grunnskolen dermed tilsvarende økninga dette tilbudet medfører. Kostnadene med innføringsklassen dekkes av statlige midler. Fra høsten -17 er det sannsynlig med økt elevtall ved ungdomsskolen igjen, noe som tilsier samme grunnbemanning der som i 2014. Det er derfor viktig å beholde personellet.

Antall renholdsstillinger i grunnskolene er i løpet av 2015 redusert med ca. 60%. Dette gir en helårsvirkning i 2016.

Barnehage

I løpet av høsten -15 er antall barn i barnehage økt. Dette som konsekvens av at Knerten familiebarnehage ble nedlagt, at vi har bosatt barn av flyktninger og at det er født flere barn i Bø de senere år enn antallet som begynte på skolen. Bemanningen i barnehagen tilpasses til en hvert tid i forhold til antall barn og vedtatt bemanningsnorm. Økningen i antall barn medfører at det i budsjett -16 er budsjettert med ca. 22,8 stillinger våren og 20,8 stillinger høsten -16. Bemanningen våren -15 var ca. 19,8 stillinger.

Omsorgssenter for Enslige Mindreårige Asylsøkere (EMA)

Som konsekvens av at det er opprettet omsorgssenter for Enslige Mindreårige Asylsøkere, er det opprettet et eget ansvarsområde i budsjettet for dette. Kapittelet har en netto på kr 0,-. Tilskuddet som er beregnet at kommunen mottar, benyttes til å etablere det grunnskoletilbudet barna har rett til, samt at det dekker noe av kostnadene til helsesøsterstilling, tolketjenester, skyss etc.

Bosetting, integrering og voksenopplæring

De 2 siste årene har avdelinga hatt en 50% stilling som miljøarbeider. Denne stillinga har vært organisert som er prosjekt som har vært delvis finansiert av skjønnsmidler. Skjønnsmidlene til dette tiltaket opphører 31.12.15. Det er et klart behov for at avdelingen har en miljøarbeider tilknyttet sin aktivitet for å bistå i arbeidet med bosetting og integrering. Det foreslås derfor at stillingen som 50% miljøarbeider videreføres.

Voksenopplæringen og grunnskolen for voksne har i dag til sammen 2 pedagoger og en assistent. Det er over 40 voksne elever tilknyttet opplæringen, der spennet på elevenes kompetanse er svært stor. Det er derfor behov for å styrke bemanningen. I budsjettet foreslås det å øke antall lærere med 1 stilling, hvorav 50% fra 01.01 og ytterligere 50% fra 01.08. Assistentstillingen på 50% som i dag er tilknyttet opplæringen er et årsengasjement. Det vurderes hvorvidt stillingen fra høsten -16 kan omgjøres til en lærerstilling. Samlet bemanning i avdelingen fra høsten -16 vil da være 6 stillinger.

Budsjettet forutsetter bosetting av 15 nye flyktninger i 2016 i tråd med kommunestyrets vedtak.

1.2 Helse- og omsorgsavdelingen

Ny nattevakt Bøheimen/hjemmebaserte tjeneste/tjenester for funksjonshemmede (kr 317 000)

Natt-tjenesten ved Bøheimen består av 2 stillinger, 2 i hver etasje. De betjener fast 48 pasienter ved Bøheimen. I tillegg til dette betjenes pr. utgangen av august 114 omsorgsalarmer, med størst utrykning til de ca. 40 omsorgsboligene som befinner seg i senteret. Også faste oppdrag utenfor senteret betjenes, men kan variere i omfang. Ved TTF har vi en nattevakt, men flere av pasientene er tunge å stelle, og det trenges hjelp fra nattevaktene ved Bøheimen for å få dette til. All aktivitet ute i distriktet/utenfor senteret gjør at de gjenværende nattevaktressursene inne på Bøheimen er for knappe til å dekke behovet. Aktiviteten på akutt plass og korttidsavdeling forsterker dette. Vesterålen legevakt har til tider brukt nattevaktene på Bøheimen til sjekke ut pasienter som ringer legevakta på natta. Det er iverksatt tiltak forhold til dette ved at nattevaktene kun skal oppsøke de pasienter som har en tjeneste fra pleie- og omsorg.

All denne aktiviteten utenfor avdelingene ved Bøheimen gjør at det til tider bare er 2 nattevakter igjen ved institusjonen. Dette gjør at ressurs situasjonen inne på Bøheimen er på grensen til det forsvarlige, og ikke kan fortsette slik over tid. Det er i løpet av høsten 2015 iverksatt tiltak i form av innleie av 1 ekstra nattevakt.

Det at nattevaktene ved Bøheimen må hjelpe til for at beboere ved TTF skal få nødvendig stell og pleie, gjør det forsvarlig å øke enkeltvedtakene (utmålte tjenester) for de det gjelder. Siden dette er personer som allerede har «betalt» egenandelen i forhold til ordningen med «refusjon for ressurskrevende tjenester», så blir det ingen ekstra utgifter på egenandel. Den utgiften vi får er den andelen av den ekstra nattevakten som utgjør tjenestene knytta til trygghetsalarmene. Dette er anslått til ca. 20% stilling.

Brutto kostnader med en ekstra nattevaktstilling er ca. kr. 1 584 000, mens netto kostnader slik vi planlegger det, blir ca. kr. 317 000.

Forslag til opprettelse av ny stilling for helsesøster (kr 354 000)

Bø kommune har fast 0,8 stilling som helsesøster, kombinert med 20 % jordmor. De siste 2 årene har det fra statlig hold blitt bevilget penger til kommunene for økt satsing på skolehelsetjeneste og helsestasjonsvirksomhet. Dette har medført at det er leid inn helsesøster i 40 % engasjement. Som kjent har antall flyktninger økt jevnt i Bø de siste ørene, og vedtatt økonomiplan legger føringer om ytterligere mottak. Dette i seg selv gir økt arbeidsmengde ved helsestasjonen.

I statsbudsjettet for 2016 er det lagt inn ytterligere kr. 369 000 som skal gå til økt satsing i skolehelsetjeneste og helsestasjonsvirksomhet. Dette er ikke øremerka penger, men føringene i statsbudsjettet er meget tydelige.

Etableringa av omsorgssenter kommer i tillegg til dette. Det er klart at en vesentlig del av arbeidet – foruten skole – vil falle på helsestasjonen. En helsesøster alene kan ikke greie dette. I tillegg har den helsesøsteren vi har engasjert, varslet at hun avvikler sitt engasjement våren 2016.

Målsettingen med omsorgssenteret er at de enslige mindreårige skal være plassert ut derfra i løpet av en 3 måneders periode. Om dette slår til, blir det stor «turn over», og ytterligere mer

arbeid for helsesøster. Rådmannen mener derfor det er nødvendig å utvide kapasiteten ved helsestasjonen med en 100% stilling for helsesøster. Stillingen er allerede lyst ut med forbehold om kommunestyrets godkjenning.

Kommunefysioterapeut

Vi har hatt kommunefysioterapeut i engasjement fra oktober 2014 til juli 2015, til vedkommende gikk ut i svangerskapspermisjon. Engasjement utløper den 31.12.2015. Vedkommende vil bli tilbudt nytt engasjement fra september 2016, finansiert av statstilskudd, prosjektmidler og reduserte utgifter kjøp av fysioterapitjenester private. Dette er med andre ord finansiert innafør ramma.

1.4 Kulturavdelingen

Turistinformasjon

Utgifter til regionalt og lokalt arbeid med turistinformasjon er redusert med 72 000,- som konsekvens av politisk vedtak gjort i 2014 og 2015. Turistinformasjon ble vedtatt avvirket i budsjettbehandlingen i 2014, og den regionale turistinformasjonen ble vedtatt redusert og omorganisert under reiselivssamarbeidet.

Bokbuss

Bokbussen ble vedtatt avvirket i 2015 og er fjernet fra budsjettet. Tiltaket ga en innsparing for Bø kommune på kr 114 000,- og tilbudet ble tilsvarende redusert for brukere.

1.6 Teknisk avdeling

Det er foretatt en opprydding i lønnsarkene, og dette har i noen grad ført til endringer i nettoen til ansvarsene. I konsekvensjustert budsjett er det lagt inn lønnsmidler til stillingen som teknisk sjef.

Nytt bygg – nye muligheter

Teknisk etat har vært i en svært krevende situasjon med vakanse på ingeniørstillinger og høye ambisjoner på investeringsprosjektene. Svært stramme driftsbudsjetter har ført til overskridelser på særlig veier, utleieboliger og byggtjenester. Dette er en situasjon som ikke kan vedvare. Kommunens verdier må ivaretas.

Kommunen overtok i 2015 bygget som tidligere huset Vesterålen DPS avd Straume, for en svært lav pris. Bygget leies ut til Aleris. Det er opprettet et eget ansvar med navn «Utleiebygg». Dette ansvaret skal gå i 0 og ikke belaste den øvrige kommunale drifta. I leieavtalen med Aleris framkommer det at kommunen har ansvar for utvendig vedlikehold, samt vaktmestertjenester anslått til en 10% stilling. Leieinntektene gjør det mulig å finansiere en ny 30% vaktmesterressurs. I tillegg overføres kr 150 000 som internkjøp fra Integreringskontoret til ansvar Utleieboliger. I sum gir dette rom for en 50% ny vaktmesterstilling. Denne ressursen disponeres ved at et utvidet vaktmesterområde som består av byggene Rådhuset, Straume skole, Straume barnehage, TTF og tidligere Vesterålen DPS, får en 100% vaktmesterressurs. Denne stillingen blir også tillagt koordineringsansvar på uteetaten.

Det tidligere DPS-bygget er et nytt bygg for Bø kommune, og rådmannen har per dato ikke full oversikt over hvilke faste driftskostnader som vil påløpe. Det er budsjettert svært konservativt i konsekvensjustert budsjett, men likevel med et lite overskudd på ansvaret. Dette overføres til ansvar byggtjenester som over år har vært underbudsjettert. Disponering av disse midlene er tenkt til noe økning på vedlikeholdsbudsjettene på de øvrige kommunale byggene. Fordelingen vil imidlertid ikke foretas før etter en grundig gjennomgang av faste utgifter til alle kommunale bygg, inkludert det tidligere DPS-bygget.

1.7 NAV

Utgifter til lønn støttekontakter er økt med 80 000 kroner da det er flere som har fått støttekontakt etter at lønna til støttekontaktene økte fra 1.8.14.

Det er redusert med en plass fra fem til fire på kvalifiseringsprogrammet, noe som utgjør 170 000 kroner. Bakgrunnen for dette er at Nav kjører statlig kurs som heter «Aktiv ungdom» som gjør at behovet for kvalifiseringsprogrammet ikke er like stort.

1.8 og 1.9 Felles finanser

Eiendomsskatt

Rådmannens har fulgt opp kommunestyrets vedtak i sak 93/14 om at det i 2015 skal skrives ut eiendomsskatt på alle verker og bruk, og på alle faste eiendommer i kommunen fra 1. januar 2016. Dette var et prinsippvedtak som innebar at Bø kommune skal innføre og utvide eiendomsskatt over to år. Kommunestyret vedtok i sak 44/15 å taksere eiendommene i henhold til eiendomsskattelovens § A-3. Rådmannen foreslår i egen sak at bunnfradraget settes til kr 50 000,-.

Ut fra et skjønnsmessig anslag basert på kunnskap og erfaringer fra sammenlignbare kommuner har rådmannen lagt inn disse inntektene fra eiendomsskatt i økonomiplanperioden:

År	2016	2017	2018	2019
Promille	4	6	7	7
Anslag inntekt	6 058 000	9 296 000	11 020 000	11 020 000

29 av 44 kommunene i Nordland har innført eiendomsskatt for bolig og fritidsbolig. Dette utgjør 65,9% av kommunene. Om en skulle finne driftstiltak tilsvarende inntekten fra eiendomsskatt i 2016, måtte en kutte minst 12 stillinger. Det er da svært tydelig at valget står mellom å redusere i velferden til befolkninga i Bø eller å øke kommunens inntekter.

Øvrige forhold som vedrører Felles finanser, er behandla særskilt i neste kapittel.

Kap 4. Felles finanser

Frie inntekter og rammetilskudd

Regjeringas forslag til frie inntekter for 2016 (skatt og rammetilskudd) baserer seg på en nasjonal skatt ut fra et anslag for 2015 på kr 134,8 mrd og kr 144,8 mrd for 2016. For perioden 2017 – 2019 foreligger det ikke noen signaler fra Regjeringa. Med utgangspunkt i en anslått nasjonal befolkningsvekst har vi lagt inn en realvekst på 3,3-3,4 mrd kr i skatt og rammetilskudd per år i resten av perioden. Dette gir Bø kommune et rammetilskudd inkl inntektsutjamning på 127,4 mill kr i 2016.

Kommunens eget skatteanslag for 2015 er satt til 46,1 mill kr, som utgjør en økning på 5,4 % i forhold til et anslag for 2015 på 43,8 mill kr. Resten av perioden er det ikke lagt inn noen vesentlig økning av kommunes egne skatteinntekter. Som nevnt ovenfor øker skatteanslaget for landet med 10 mrd kr fra anslag 2015 til 2016. Dette utgjør 7,4 %. For resten av perioden er det lagt inn en økning på 1,3 % for å kompensere for befolkningsøkningen for landet. Dersom vi følger SSB's prognose på utviklingen i folketallet i Bø for økonomiplanperioden, ville innbyggertallet vært 96 lavere 01.01.2018 enn 01.07.2016. Selv om innbyggertallet har holdt seg stabilt fra 01.01.14 til 01.07.15, vil vår prognose selvsagt utgjøre en risiko i forhold til inntektsprognosen i perioden. I tillegg må det tilføyes at det er varslet en endring av inntektssystemet som nok ikke vil favorisere kommuner som Bø.

Skatteinntekter

Skatt på formue og inntekt beregnes gjennom inntektssystemet hvor skattesvake kommuner er garantert en inntekt per innbygger når fordelingen av total skatteinngang for alle landets kommuner er kjent. Disse beregnes ut fra innbyggertall per 01.01. i budsjettåret. Det er som nevnt lagt opp til en nasjonal befolkningsøkning, og det er forutsatt at befolkningen i Bø har stabilisert seg på samme nivå som 01.07.2015. Det er lagt inn en forutsetning om at befolkningen stabiliserer seg på dette nivået hele økonomiplanperioden.

Investeringskompensasjon

Staten gjennom Husbanken gir kompensasjon for investeringskostnader ved innføringer av skolestart for seksåringer i 1997, kompensasjonstilskudd for sykehjemsplasser og omsorgsboliger og rentekompensasjon for skoleanlegg og rentekompensasjon for kirkebygg (orgelet). Renten fastsettes for hvert år i statsbudsjettet i samsvar med utviklingen på lånemarkedet. I perioden er det lagt inn samme rente her som på kommunale innlån på flytende vilkår.

Renteinntekter

Dette er i hovedsak inntekter av midler innestående på kommunens driftskonto i banken og frie fond. Som kjent har vi stort sett brukt opp de frie fondene, slik at renteinntektene hovedsakelig må komme fra driftskontoen. Vi har tidligere år tjent inn mer enn det som har vært budsjettert. Posten er meget vanskelig å anslå.

Premieavvik og amortisert premieavvik

Premieavviket framkommer som forskjellen på regnskapsført netto pensjonskostnad og faktisk betalt premie. Når regnskapsført pensjonskostnad er mindre enn faktisk betalt premie oppstår et positivt premieavvik, og det oppstår en "inntekt" i budsjettet. Det oppstår da samtidig et amortisert premieavvik året etter og 15 år framover (10 år fra 2012, og 7 år fra 2014). Anslåtte

pensjonskostnader for 2016 tar utgangspunkt i prognose fra Kommunal Landspensjonskasse og Statens pensjonskasse basert blant annet på en lønnsvekst på 2.7 % .

Kalkulatoriske avskrivninger og renter

Investeringer gjort på selvkostområdene vann og avløp har påført kommunen kapitalkostnader. Disse beregnes ut fra størrelsen på investeringen, avskrivningen (lineær) og alternativkostnaden, det vil si den avkastningen kommunen alternativt kunne oppnå ved å plassere penger tilsvarende investeringsbeløpet i markedet. I et fungerende marked vil renten angi alternativkostnaden. Kalkylerenten som skal brukes er 5-årig SWAP påplussset 0.5%. I 2016 er denne på 1.5+0.5%. Resten av perioden er denne økt med 0.25% hvert år

Overføring fra teknisk til renter og avdrag omsorgsboliger

Avsatt beløp viser hvor mye av husleieinntektene relatert til omsorgsboligene som medgår til å betale renter og avdrag for de investeringer som er foretatt. Det er også lagt her lagt inn midler til låneopptak utleieboliger, renovasjon og kaier.

Avdragsutgifter

Avdragsutgiftene forutsetter dagens nedbetalingsstruktur på de lån som er tatt opp minus 1 mill kr. Dette innebærer at det i perioden er forutsatt at vi skal betale minimumsavdrag. Det er også lagt inn utgifter til finansiering av nye investeringer i planperioden.

Renteutgifter

Det er lagt inn en forventet lånerente på lån til flytende vilkår for 2016 på 1.65% som tilsvarer renten i vår hovedbankforbindelse pr 15.11.15. For resten av perioden er den økt med 0.25% hvert år i hht. en prognose utarbeidet av Kommunalbanken Norge AS som er eier av en stor del av vår låneportefølje.

I tråd med kommunens finansreglement skal minst 20 % av låneporteføljen være bundet opp i faste rentekontrakter. Per 31.12.2015 vil denne andelen være på 25 %, noe som innebærer at 75 % er utsatt for risiko ved svingninger i den flytende markedsrenten.

Sentral lønnsnett

På avdelingene er det lagt inn kjent lønn etter at årets lønnsoppgjør er avsluttet. Dette innebærer at potten skal inneholde merutgifter knyttet til endringer fra 01.05.2016. Det er tatt utgangspunkt i KS' beregnede lønnsmasse og en prognose om 2.7% lønnsøkning.

Driftsmidler til investeringer

KLP har anslått at de vil tilbakeføre midler fra premiefond på kr 1 101 000. Det er også anslått et krav om egenkapitaltilskudd på kr 871 000. Dette er et aksjekjøp, og kan ikke finansieres med lån. Det er derfor lagt opp til å overføre tilsvarende beløp fra drift til investeringer.

Likviditet

Bø kommunes likviditet er anstrengt. Det er opptatt driftslikviditetslån på til sammen 33 mill kr. Bakgrunnen er opparbeidet akkumulert underskudd og akkumulert positivt premieavvik. Akkumulert premieavvik var per 31.12.2014 på 30.3 mill kr. I følge siste oppdaterte oppgaver fra pensjonsselskapene vil vi få et premieavvik inkl arbeidsgiveravgift for 2015 på -1.9 mill kr og amortisering på 3.4 mill kr. Dette innebærer isolert sett en reduksjon av akkumulert premieavvik på 1.7 mill kr. I budsjettet for 2016 og videre i perioden vil imidlertid akkumulert premieavvik øke til 42 mill kr, mao en økning i perioden på 12 mill kr, og gi oss ytterligere

likviditetsmessige utfordringer. Til tross for at akkumulert underskudd ble inndecket i regnskapet for 2014 vil vi fortsatt måtte videreføre beslutningen om et likviditetslån på 33 mill kr. Det er mao ikke lagt inn renter til økt likviditetslån i perioden. Langsiktige inntektsprognoser vil være usikre, og utgjør en risiko i budsjettet. Dersom disse skulle gi mulighet til å styrke likviditeten bør dette prioriteres. Det er derfor lagt opp til en styrking av likviditeten sist i perioden.

Gjeld

Kommunens lånegjeld er anslått til totalt 280 mill kr per 31.12.2015. Av dette utgjør likviditetslån 33 mill kr, 24 mill kr er startlån, 20 mill kr lån til vann, avløp og renovasjon. Deler av gjelden er knyttet til kompensasjonsordninger fra Husbanken, og kan anslås til 38 mill kr. Dette innebærer at vi har om lag 165 mill kr som er knyttet opp til såkalte ”ikke-selvfinansierende” investeringer.

I budsjettet for 2016 er det vedtatt å låne 14.2 mill kr til investeringsformål. Av dette skal 5 mill kr gå til selvkostprosjekter. Det er budsjettet med avdrag på 7 mill kr, dette innebærer med andre ord en beskjeden økning av lånegjelden. I økonomiplanperioden er det lagt opp til en liten reduksjon i lånegjelda.

Lånegjelden innebærer at avdrags- og rentebelastningen er stor, og medfører risiko ved rentesvingninger. Det er viktig å være oppmerksom på at rentene er historisk lave, og en økning opp til et normalnivå vil gi betydelig økning i utgiftene.

Vanligvis regnes det å ha like mye gjeld som inntekter som et økonomisk faresignal. Foreliggende budsjettforslag vil gi Bø kommune en gjeld pr 31.12.2015 på 247 mill kr ekskl likviditetslån som er avdragsfritt. Med en budsjettet brutto driftsinntekt på 259 mill kr, gir dette en høy lånebelastning.

Utvikling netto driftsresultat

En sentral forutsetning for at en kommunes økonomi skal utvikle seg tilfredsstillende, er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst samtidig som en klarer å opprettholde et netto driftsresultat (handlefrihet) av en viss størrelse. Handlefriheten er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger, herunder også avsetninger til inndekning av tidligere års merforbruk. I følge Teknisk beregningsutvalg er anbefalt nivå på handlefrihet 1,75%, mao. at netto driftsresultat utgjør minst 1,75% av driftsinntektene (tidligere 3%). Innledningsvis i første tabell vises kommunens samlede inntekter og utgifter, hvor brutto og netto driftsresultat framkommer i skravert felt.

Inkl. premieavv om mva-komp	R-2010	R-2011	R-2012	R-2013	R-2014	B-2015	B-2016	B-2017	B-2018	B-2019
Skatter	-41 919	-37 282	-41 028	-42 964	-42 200	-42 821	-52 725	-54 820	-56 389	-56 877
Rammetilskudd	-102 305	-119 851	-124 137	-126 416	-127 261	-126 272	-127 218	-126 855	-126 476	-127 421
Sum inntekter	-221 802	-231 952	-240 404	-244 421	-260 193	-246 244	-259 249	-260 972	-262 107	-263 441
Minus driftsutgifter	221 192	233 568	242 097	247 215	256 643	257 167	263 307	263 836	264 950	264 314
Brutto driftsresultat	-610	1 616	1 693	2 794	-3 550	10 923	4 058	2 864	2 843	873
Minus netto renter/aksjeutbytte	4 972	4 218	2 738	6 025	3 501	2 679	3 007	3 220	3 399	3 571
Minus netto avdrag	6 122	6 827	6 820	6 796	7 017	6 883	7 356	7 575	7 831	7 884
Minus avskrivning	-12 946	-14 258	-14 218	-14 478	-14 017	-14 519	-14 587	-14 587	-14 587	-14 587
Netto driftsresultat	-2 462	-1 597	-2 967	1 137	-7 049	5 966	-166	-928	-514	-2 259
Netto i % av driftsinnt	1,1 %	0,7 %	1,2 %	-0,5 %	2,7 %	-2,4 %	0,1 %	0,4 %	0,2 %	0,9 %

Tabellen viser at vi i perioden 2010-2019 ikke når TBU`s anbefalte måltall, på 1.75%. Unntaket er 2014 hvor vi ligger over det anbefalte målet. Dette skyldes i hovedsak Nergårdmidlene. Oppgangen fra 2015 til 2016 og resten av perioden henger sammen med innføring av eiendomsskatt.

Ovennevnte tabell inneholder premieavvik/amortisering og momskompensasjon fra investeringer. Når disse blir trukket fra i den løpende driften, blir også netto driftsresultat redusert. Dette framgår av etterfølgende tabell:

Ekskl. premieavv om mva-komp	R-2010	R-2011	R-2012	R-2013	R-2014	B-2015	B-2016	B-2017	B-2018	B-2019
Skatter	-41 919	-37 282	-41 028	-42 964	-42 200	-42 821	-52 725	-54 820	-56 389	-56 877
Rammetilskudd	-102 305	-119 851	-124 137	-126 416	-127 261	-126 272	-127 218	-126 855	-126 476	-127 421
Sum inntekter	-221 802	-231 952	-240 404	-244 421	-260 193	-246 244	-259 249	-260 972	-262 107	-263 441
Premieavvik/amortisering	2 649	1 199	7 223	-798	7 369		5 015	3 832	2 718	3 354
Momskomp investeringer	2 049	526	517	2 485	0	0	0	0	0	0
Minus driftsutgifter	221 192	233 568	242 097	247 215	256 643	257 167	263 307	263 836	264 950	264 314
Brutto driftsresultat	4 088	3 341	9 433	4 481	3 819	10 923	9 073	6 696	5 561	4 227
Minus netto renter/aksjeutbytte	4 972	4 218	2 738	6 025	3 501	2 679	3 007	3 220	3 399	3 571
Minus netto avdrag	6 122	6 827	6 820	6 796	7 017	6 883	7 356	7 575	7 831	7 884
Minus avskrivning	-12 946	-14 258	-14 218	-14 478	-14 017	-14 519	-14 587	-14 587	-14 587	-14 587
Netto driftsresultat	2 236	128	4 773	2 824	320	5 966	4 849	2 904	2 204	1 095
Netto i % av driftsinnt	-1,0 %	-0,1 %	-2,0 %	-1,2 %	-0,1 %	-2,4 %	-1,9 %	-1,1 %	-0,8 %	-0,4 %

Denne viser da et negativt resultat i hele perioden fra 2010-2019.

Kap 5. Pris på kommunale tjenester

For å kunne opprettholde nivået på kommunale varer og tjenester foreslår rådmannen en generell prisøkning på 2.7 %. Under kommenteres særskilt de områdene der prisveksten er mer eller mindre enn 2.7%, slik det framkommer i forslag til Regulativet for 2016. Ved sammenligning av priser i det vedtatte regulativet for 2015 med rådmannens forslag for 2016, må det korrigeres for at prisene i 2015 er framstilt uten moms, mens rådmannens forslag for 2016 er priser inklusive moms.

Punkt 2. Foreldrebetaling barnehager

Bø kommune følger statens satser for **makspris for foreldrebetaling i barnehager**. Vi har med andre ord allerede nådd makspris, og kan derfor ikke øke satsene utover disse.

Punkt 6. Vederlag / egenandeler omsorgs- og sosialtjenester

En undersøkelse av prisnivået i nabokommunene viser at Bø kommune ligger langt under de andre kommunen når det gjelder pris på leie av trygghetsalarm. Vi har til nå ikke hatt noe skille i pris på analog og alarm og GSM – prisen har vært kr 90,- per måned for begge typer. For GSM-alarmer er ikke dette tilstrekkelig for å dekke selvkost. I 2015 har vi hatt store utgifter til innkjøp av nye alarmer i forbindelse med lynnedslag i vinter. På sikt må alle analoge alarmer byttes ut med digitale. På bakgrunn av dette foreslår rådmannen følgende økning i leie av trygghetsalarmer:

- Pris for leie av GSM alarm: Kr. 130,- pr. måned, hvis privat alarm kr. 65.- pr. måned.
- Pris for leie av analog alarm: Kr. 90,- pr. måned, hvis privat alarm kr. 45.- pr. måned.
- Pris for montering av alarm: Kr. 200,-

Punkt 7. Gebyrer ved behandling av jord- og konsesjonslovsaker

Det er Statens landbruksforvaltning (SLF) som bestemmer øvre rammer for behandlingsgebyr i saker etter landbrukslovgivninga (jord- og konsesjonslov). Da SLF kom med ny forskrift for gebyrer i 2012, var gebyret ikke regulert siden 1993. På bakgrunn av dette foreslår rådmannen at gebyrene for behandling av konsesjonssaker og jordlovsaker øker til øvre ramme fastsatt av Statens landbruksforvaltning.

Fellingsavgiften for hjortevilt følger den maksimalpris som ligger i statsbudsjettet. Kommunen kan ikke gå over maksimalpris, men kan fastsette pris under dette.

Punkt 8. Husleiesatser kommunale utleieboliger / trygdeboliger

I henhold til husleieloven kan husleien det enkelte år fastsettes i tråd med økningen i konsumprisindeksen. Det forslås en husleieøkning på 2,5 % med utgangspunkt i økning i konsumprisindeksen per oktober 2015.

Punkt 9. Gebyr kopiering

Prisene på papir har gått ned, og rådmannen foreslår derfor at prisene på alminnelig kopiering settes ned – for A4 svart-hvitt fra 3,93 eks mva til 3,00 inkl mva og tilsvarende for øvrige kopier.

For kartplotting større formater settes prisen opp med 100% som en harmonisering med prisnivået i nabokommuner.

Punkt 10. Gebyr kart- og oppmålingsforretning

Det er gjort en undersøkelse av prisnivået i nabokommunene og i de sammenlignbare kommunene Lødingen og Steigen. Undersøkelsen viser at gebyrene til Bø kommune er vesentlig lavere enn i

kommunene vi har grunn til å sammenligne oss med. Rådmannen foreslår derfor økninger for en del av gebyrene. I tillegg kommer at endringer i byggesaksforskriftene vil få konsekvenser for kommunens virksomhet på dette området, og rådmannen foreslår noen tillegg og justeringer i regulativet. Det har vært et mål å oppdatere regulativet slik at det sikrer likebehandling og er lett tilgjengelig for brukerne. Endringer eller økninger utover den generelle prisstigningen på 2,7% er beskrevet i tabellen under:

Poster 2016	Tekst	Økes %	Begrunnelse
10.2.4	Søknadspliktige tiltak	10%	Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner (f.eks. 1000,- lavere enn Steigen i 2015)
10.2.5	Riving av bygninger, konstruksjoner og anlegg	Nytt punkt	Behov for eget punkt i regulativet
10.2.6	Bruksendring	Nytt punkt	Behov for eget punkt i regulativet
10.2.7	Søknad uten ansvarsrett	10%	Punkt 10.2.5 i gammelt regulativ. Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner
10.2.8	Ferdigattest	Nytt punkt	Behov for eget punkt i regulativet
10.2.9	Endring og fornying av byggetillatelse	Nytt punkt	Behov for eget punkt i regulativet
10.2.11	Tiltak etter pbl §20-1	10%	Punkt 10.2.7 i gammelt regulativ. Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner (Bø hadde kr 1065,- i 2015, er nærmest Steigen på Kr 1700,-)
10.2.14	Beliggenhetskontroll	10%	Punkt 10.2.10 i gammelt regulativ. Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner
10.2.15	Lovpålagt tilsyn etter Pbl § 25	Nytt punkt	Følge av endringer i byggesaksforskriften
10.2.16	Dispensasjon	10%	Punkt 10.2.12 i gammelt regulativ. Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner
Oppmåling/ matrikkel			
10.3.1	Oppretting av matrikkelenhet	10%	Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner (Bø- 0-400 m2 kr 7503,- er nærmest Steigen på kr 10400,-) På areal og volum utover 2000 m2/m3 økes med 100%
10.3.3	Grensejustering	50%	Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner (Grensejustering Bø kr 3458,-, Steigen 6500,-) Unntatt anleggseiendom, som økes kun 2,7 %
10.3.4	Arealoverføring	10%	Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner (Bø Kr 5801,-, Steigen 15600,-) Anleggseiendom økes 2,7 % mens volumøkning økes med 100 %

10.3.5	Klarlegging av eksisterende grenser der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning	50%	Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger vesentlig lavere enn i sammenlignbare kommuner (Bø kr 2217,-, Steigen kr 3250,-)
10.3.6	Klarlegging av eksisterende grenser der grensen <i>ikke</i> tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning	10%	Undersøkelsen viser at gebyret i Bø ligger noe lavere enn i sammenlignbare kommuner (Bø kr 4604,-, Steigen Kr 5200,-)

Punkt 11. Gebyrsatser ved kommunalt egen innfordringsvirksomhet

Følger rettsgebyret som per 01.01.2015 er 650,-.

Punkt 12. Vannavgift – tilknytingsavgift vann

Gebyrene skal ikke overstige kommunens kostnader, men kan avregnes over en 4-årsperiode. Det vil bli foretatt en gjennomgang av selvkostområdene. Rådmannen foreslår at gebyrene økes med 2,7% som er i tråd med kostnadsøkningen til lønns- og annen prisstigning (deflatoren). Merk at i regulativet for 2015 er prisene oppgitt ekskl mva – dette er rettet opp i 2016, slik at prisene oppgis nå inkl mva som er det korrekte.

Punkt 13. Avgift feiing / brannsyn

Det foreslås ingen økning i avgiften.

Punkt 15. Festeavgift kirkegårdene

Det foreslås at festeavgiftene økes fra kr 1350,- per grav til kr 1400,-.

Punkt 16. Renovasjonsavgifter

Forurensningsloven pålegger kommunene å dekke inn kostnadene ved fastsettelse av avfallsgebyr. Dette innebærer at kommunene skal ha fastsatt avfallsgebyrer som fullt ut dekker kommunens kostnader på avfallssektoren. Styret i Reno-Vest fastsetter avgiften ut fra forannevnte prinsipp. Som kjent har kommunene tilleggs-kostnader til administrasjon som kommer som et påslag på selskapets satser. Bø kommune har på toppen kapitalutgifter på lån opptatt til avslutning av søppeltømmeplassen på Farveisa, lån til den såkalte inngangsbilletten og utgifter til felles ryddedag. Disse utgiftene skal fordeles på husholdningsabonnentene. Det foreslås derfor at påslaget på kr 170,- per abonnent holdes uendret. Slamavgiften økes ikke. Merk at i regulativet for 2015 er prisene oppgitt ekskl mva – dette er rettet opp i 2016, slik at prisene oppgis nå inkl mva som er det korrekte.

Punkt 17. Havneavgifter/havnevederlag

Kommunestyret vedtok nytt havneregulativ i 2014. I tråd med øvrige kommunale avgifter, justeres også havneregulativet opp med 2,7 % for 2015.

Nytt punkt. Bevillingsgebyr

Iht. alkoholovens § 6-1 skal bevillingsgebyr på kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1 og kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk. Dette foreslås som et nytt punkt i regulativet i tråd med forskriften.

Kap 6. Tiltak i budsjettet for 2016

Omstillingsbehovet har vært om lag 1.4 millioner kroner i 2016. Dette er prosentvis fordelt på etatene, jf omtale i kap 2. Tiltakene er økonomisk begrunna, og mange tiltak har åpenbare negative effekter. Rådmannen finner likevel å kunne tilrå at det gjennomføres følgende tiltak for å skape et budsjett og en økonomiplan i balanse:

Driftstiltak 2016 (tall i hele tusen kroner)

Fellesfunksjoner og politiske styringsorganer (1.1)	-90
Endret finansiering erkjentlighetsgaver	-50
Reduksjon kommunal bevertning	-10
Reduksjon reisebudsjett politikere	-10
Reduksjon opplæring Økonomiavdelinga	-10
Øke inntekter Fellestjenesten	-10
Bø og Malnes menighetsråd	-31
Generell innstramming	-31
Skole- og barnehageavdelingen (1.2)	-331
Ekstra undervisningsmateriell	200
Redusert bemanning grunnskolen	-581
Utarbeidelse av IKT-plan for skole og barnehage	50
Helse- og sosialavdelingen (1.3)	-707
Diverse "ostehøvel" hele etaten	-198
Ikke prisjustert andre vikarer uten refusjon	-181
Opprettelse av to stillinger innen psykiatri	0
Vakanse ruskonsulent	-156
Økte inntekter legekantoret	-172
Kulturavdelingen (1.5)	-44
Kulturmidler	-44
Teknisk avdeling (1.6)	-148
Ikke Ung Jobb	-148
NAV-avdelingen (1.7)	-48
Generell innstramming	-48
Felles finanser (1.8 og 1.9)	0
Sum	-1 399

Tiltak foreslått for 1.1 Fellesfunksjoner og politiske styringsorganer

Ostehøvel (kr -40 000)

Ramme 1.1 omfatter utgifter til politisk styring, Rådmannen, Kontrollutvalget/revisjon, Økonomiavdelinga, Eldrerådet, Ungdomsrådet, Arbeidsmiljøutvalget, Fellestjenesten, felles IKT-utgifter, Næringsavdelinga og diverse fellesutgifter.

Rådmannen la i februar 2015 fram en sak om dimensjoneringen av administrative og merkantile stillinger i Bø kommune, sett i lys av nedstyringen i Bø kommune. Dette som oppfølging av vedtak i kommunestyret i forbindelse med budsjettbehandlingen. Av saka gikk det fram at det er tatt forholdsmessig mest ned i administrative stillinger. Dette har blant annet den konsekvens at de utgiftene som er budsjettet på 1.1 allerede er nede på et minimum om en skal innfri kommunelovens krav til realistisk budsjettering. Rådmannen finner det derfor ikke tilrådelig å kunne foreslå andre tiltak enn ren osthøvel på 1.1. Tiltakene omfatter kr 30 000 i sparte utgifter til bevertning, reisebudsjett politikere, opplæring på økonomiavdelinga, samt kr 10 000 i økte inntekter på Fellestjenesten.

Endra finansiering av erkjentlighetsgaver (kr -50 000)

Administrasjonsutvalget vedtok i 2014 et nytt reglement for erkjentlighetsgaver. Av reglementet går det fram at ansatte mottar i hovedsak tre former for erkjentlighetsgaver: på runddager, ved avgang når de har vært ansatt i minst 25 år, og når de har vært ansatt i hele 20, 30 og 40 år. De to første ordningene har vært dekket innenfor etatenes rammer. For den siste ordningen har utgiftene vært dekket over Arbeidsmiljøutvalets budsjett. På grunn av den stramme økonomien foreslår rådmannen at rutinene endres for denne siste ordningen, og at utgiftene til erkjentlighetsgaver dekkes innenfor etatenes rammer slik som andre velferdsordninger.

Tiltak foreslått for 1.2 Skole- og barnehageavdelingen

Redusert bemanning i grunnskolen (kr -581 250)

Sammenligna med konsekvensjustert budsjett, foreslår rådmannen å redusere bemanninga i grunnskolen med om lag 1,4 stilling fra høsten 2016. Det vises til omtale i kapittel 3, der det går fram at tiltaket er mulig å gjennomføre uten å gå til oppsigelser på grunn av aktivitetsøkning i forbindelse med tilflytting. Elevtallsutvikling (rammetimetall/klasedelingstall) tilsier at tiltaket ikke vil føre til redusert lærertetthet.

Utarbeidelse av IKT-plan for skole og barnehage (kr 50 000)

Det er stor og hurtig utvikling av ulike digitale verktøy og undervisningsmetoder i grunnskolen. Det er derfor behov for en planmessig gjennomgang av hvordan grunnskolene i Bø på best mulig måte kan ivareta og være oppdatert på denne utviklingen. Det settes derfor av kr 50.000 til å utarbeide en pedagogisk IKT-plan for grunnskolene i Bø.

Ekstra undervisningsmateriell (kr 200 000)

Alle grunnskolene melder om at årlig driftsbudsjett er for lite til å få skiftet ut lærebøker, materiell og utstyr, inkludert IKT. Det er derfor avsatt 200.000 ekstra som fordeles på skolene til formålet.

Tiltak foreslått for 1.3 Helse- og omsorgsavdelingen

Opprettelse av 2 stillinger miljøarbeidertjenesten avdeling psykisk helsearbeid (kr 1 200 000)

Etter forslag fra rådmannen vedtok kommunestyret under budsjettbehandlingen i 2014 å legge ned 2 årsverk i miljøarbeidertjenesten i psykiatri. Dette pga at det gjennom en periode på ca. 5 mnd. sommer/høst 2014 var overkapasitet i tjenesten i forhold til de enkeltvedtak som var innvilget. Gjennom 2015 har det vist seg at behovet for tjenester har økt igjen, slik at eksisterende enkeltvedtak utgjør i overkant av 3 årsverk. Dette er identisk med antall årsverk som må til for å drive en turnus på dag/ettermiddag 7 dager i uka.

Både i budsjettforslaget for 2015 med forslag om reduksjon i antall stillinger – og i saksframlegget til kommunestyrets junimøte med forslag til bemanning - ble det understreket at behovet for tjenester i psykiatrien varierer, og at den ledige kapasiteten som fantes høsten 2014 ikke nødvendigvis ville vare. I tillegg må etaten på sikt regne med å erstatte dagens kjøp av tjenester i det private marked for 2,8 mill. kr. med tiltak i egen regi.

Det er ingen tvil om behovet for 3 stillinger i miljøarbeidertjenesten ut fra foreliggende enkeltvedtak. Ut fra gjeldende lovverk er det ikke lov å endre innholdet i et enkeltvedtak, dvs. redusere tjenestene, ut fra mangel på ressurser, men kun dersom behovet for tjenester går ned. Dersom vi ikke klarer å få disse stillingene på plass, vil tjenestene til brukerne derfor måtte improviseres bl.a. ved at behandlerstillinger må gå i turnus, og ved at behandlingstilbudet inklusiv ruskonsulent lang på vei avvikles.

Rådmannen finner det derfor nødvendig å foreslå å opprette 2 stillinger i miljøarbeidertjenesten avdeling psykisk helsearbeid. Dette har en kostnad på kr 1 200 000. Rådmannen foreslår at dette finansieres ved at kr 329 000 omdisponeres innenfor ramma til helse- og omsorgsavdelingen. Det resterende dekkes inn ved at kommunen selger Skagen leiegård, og bruker inntektene til å betale egenkapitaltilskuddet til KLP. Dette betyr at stillingene er finansiert i 2016, men ikke i de kommende årene i økonomiplanperioden.

Tiltak foreslått for 1.4 Kulturavdelingen

Kulturmidler (kr -44 000)

Av økonomiske årsaker foreslås det å kutte kr 70 000 i kulturmidlene til frivillige lag og foreninger. Bevilgningene er redusert over år, og de senere år er lag som gir aktivitetstilbud til barn og unger prioritert. Det vil bety at disse vil miste inntekter som støtteordningen har gitt. Tiltaket gir samtidig rom for å videreføre det svært populære tiltaket Familiefredag 1. halvår 2016 (kr 26 000).

Nye stillinger som 100% kultur- og nærings sjef og 50% kulturkonsulent

Kommunestyret behandler i samme møte som budsjettet et forslag om omorganisering. Fra saken siteres:

«Det andre forslaget er at kultur, næring og landbruk slås sammen til en etat. Rådmannen foreslår også at den nye etaten får ansvaret for folkehelsearbeidet i kommunen. Forutsatt for organisasjonsendringen er at den faste 100%-stillingen som næringskonsulent videreføres, at det opprettes en 100% ny stilling som kultur- og

nærings sjef, og at nåværende kultursjef får tilbud om en ny 50% stilling som kulturkonsulent. I sum innebærer dette en 50% ny stillingshjemmel.

Rådmannen mener at forslaget er riktig ut fra følgende hensyn:

- 1. Det er en stor fellessone mellom kultur og næring, særlig gjelder dette innenfor reiseliv, turistinformasjon og omdømmebygging. Det er rådmannens vurdering at en organisering med felles ledelse i felles etat legger bedre til rette for at vi skal klare å jobbe godt i denne fellessonen.*
- 2. Landbruk hører mer naturlig sammen med næring og kultur. Det er en kjensgjerning at landbruksavdelingen har aldri funnet seg helt til rette under teknisk.*
- 3. Omorganiseringen vil redusere antallet ansatte som er direkte underlagt rådmannen.*
- 4. Omorganiseringen innebærer en styrking av både kultur og næring fordi en får skilt ut administrative ledelsesoppgaver i en ny stilling, slik at fagstillingene (kulturkonsulent og næringskonsulent) kan fokusere på utviklingsoppgaver og saksbehandling.»*

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) behandla saka i sitt møte den 17. november 2015. AMU støtta rådmannens forslag.

I konsekvensjustert budsjett er det budsjettert med 80% stilling som kultursjef. Kultursjefen har de siste årene hatt omsorgspermisjon i 20% av sin stilling. Dette har vært kobla til oppgaven som sekretariat for Reginedagan. I forbindelse med opprettelsen av Bø frivilligsentral, vedtok kommunestyret derfor at 20% av lønnsmidlene til kultursjefen ble brukt i finansieringen av den kommunale egenandelen, mot at Frivilligsentralen løser denne oppgaven.

Finansiering av tiltaket:

Stillingene er finansiert i rådmannens forslaget til økonomiplan 2016-2019. Det er budsjettert med 8 måneders lønnsmidler til den nye stillinga i 2016. Ved at dagens kultursjef går over i ny stilling, frigjøres 30% av lønnsmidlene fra dagens kultursjefstilling, samt lønnsdifferansen mellom etatslederstillinga og kulturkonsulentstilling. Det resterende finansieringsbehovet foreslås dekket ved at det brukes av to bundne fond:

- Digitalt servicekontor: Resterende 100.000 benyttes under forutsetning av at den nye kultur- og næringsetaten får ansvar for prosjektene «Ny kommunikasjonsstrategi» og «Revitalisere heimesida» (jf. Handlingsdelen til Kommuneplanens samfunnsdel, 2015-2016).
- Internkontrollprosjekt: Kroner 150.000 benyttes under forutsetning av at den nye kultur- og næringsetaten sørger for at den nye etatens rutinebeskrivelser og prosedyrer er oppdaterte, og at alle ansatte får opplæring i bruk av Kvalitetslosen/Compilo.

Tiltak foreslått for 1.6 Teknisk avdeling

Ikke Ungjobb i 2016 (kr 148 000)

Kommunestyret vedtok å sette av kr 58 000 til Ungjobb i 2015. Dette var tilstrekkelig til om lag 12 ukesverk, sosiale utgifter inkludert. I og med at Ungjobb nødvendigvis foregår i sommermånedene under ferieavvikling til de ordinære ansatte, var det nødvendig å ansette en arbeidsleder. Tiltaket er derfor budsjettert med til sammen kr 148.000 i konsekvensjustert budsjett. Dette er et beskjedent budsjett som forutsetter at utgifter til utstyr og arbeidsklær føres på andre ansvar.

Tiltaket var svært godt mottatt, og det er rådmannens inntrykk at Ungjobb har ført til at sommerdrifta har gått svært mye bedre i 2015 enn tidligere år. Det vises til de generelle budsjettkommentarene der det framkommer at drifta på teknisk allerede er svært pressa. Rådmannen finner ikke å kunne anbefale andre kutt.

Tiltak foreslått for 1.7 NAV

Ostehøvel (kr -47 000)

Det er foretatt reduksjoner på kursposten og sosiale bidrag. Rådmannen finner det nødvendig å bemerke at utgiftene til disse ordningene følger av enkeltvedtak i henhold til sosialtjenesteloven. Budsjettet er derfor et anslag som er behefta med risiko.

Tiltak foreslått for 1.8 og 1.9 Felles finanser

Etterfølgende tabell viser økte rente- og avdragsutgifter knyttet til nye låneopptak til finansiering av investeringer i perioden, inkludert dekking av underskudd 2014:

I hele 1.000 kr

År	Renter	Avdrag	Renter	Avdrag	Renter	Avdrag	Renter	Avdrag
	2016	2016	2017	2017	2018	2018	2019	2019
2016	118	237	261	237	286	237	308	237
2017			70	219	155	219	168	219
2018					69	256	147	256
2019							59	53
	118	237	331	456	510	712	682	765

Rådmannen finner grunn til å nevne at ytterligere investeringer utover rådmannens forslag til investeringsbudsjett (finansiert ved låneopptak) vil føre til økte utgifter på drifta også i 2016.

Kap 7. Økonomiplan 2016-2019 balansert med tiltak

Tabellen under forklarer hvordan økonomiplanen 2016-2019 balanseres, og den gir en oversikt over fordelingen av netto budsjettramme på etatene. (Tall i hele tusen kroner.)

Inntektsramme økonomiplan 2016-2019	2015 (rev)	2016	2017	2018	2019
Rammetilskudd	-104 135	-105 000	-103 882	-103 425	-104 280
Inntektsutjevning	-22 147	-22 218	-22 973	-23 051	-23 141
Skatt på formue og inntekt	-42 357	-46 113	-45 524	-45 369	-45 857
Eiendomsskatt	-464	-6 058	-9 296	-11 020	-11 020
Investeringskompensasjon	-2 459	-2 248	-2 239	-2 184	-2 085
Renteinntekter	-600	-600	-600	-600	-600
Utbytte og eieruttak	-2 500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Renter av formidlingslån	-344	-500	-500	-500	-500
Kalkulatoriske avskrivninger og renter	-1 963	-1 501	-1 569	-1 648	-1 674
Overført fra teknisk til renter og avdrag	-3 066	-2 687	-2 687	-2 687	-2 687
Sum inntektsramme i økonomiplanperioden	-180 035	-187 925	-190 270	-191 484	-192 844
Utgiftsramme økonomiplan 2016-2019					
Avdrag ordinære lån	6 929	7 356	7 575	7 831	7 884
Renter ordinære lån	5 955	4 648	4 861	5 040	5 212
Renter formidlingslån	344	500	500	500	500
Premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift	-7 397	-8 803	-8 803	-8 803	-8 803
Tilbakeført fra premiefond	-1 279	-1 001	-1 001	-1 001	-1 001
Amortisert premieavvik inkl arbeidsgiveravgift	3 676	3 788	4 971	6 085	5 449
Sentral lønnsrett	1 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Driftsmidler til investeringer (andel av momskomp.)	0	0	871	871	871
Dekning av tidligere års regnskapsm merforbruk	0	68	0	0	0
Reserverte bevilgninger/avsetninger	-150	0	0	0	0
Styrking av likviditetsreserven	0	0	335	0	1 771
Ramme Fellesfunksjoner /politiske styringsorganer	17 965	18 842	18 842	18 842	18 842
Bokbussen	-1	0	0	0	0
Ramme Bø og Malnes sogn	3 575	3 710	3 710	3 710	3 710
Ramme Skole og barnehage	41 413	45 210	44 960	44 960	44 960
Ramme Helse- og sosial	84 683	87 027	86 312	86 312	86 312
Ramme Kultur	5 440	5 283	5 792	5 792	5 792
Ramme Teknisk	12 003	12 167	12 167	12 167	12 167
Ramme NAV	5 879	6 130	6 178	6 178	6 178
Sum utgiftsramme i økonomiplanperioden	180 035	187 925	190 270	191 484	192 844
Handlingsrom (-) / Finansieringsbehov (+)	0	0	0	0	0

Kap 8. Tiltak som ikke er foreslått i økonomiplanperioden

På grunn av den stramme økonomien, har den viktigste oppgaven i rådmannens budsjettprosess vært å finne fram til forslag som kan bidra til et budsjett og en økonomiplan i balanse. Dette dreier seg nødvendigvis om å finne fram til tiltak som bidrar til nedstyring/effektivisering av driften. I det følgende presenteres ulike tiltak som *ikke* er foreslått. Dette er tiltak som det er ytra ønska om, men som det ikke er funnet økonomisk rom for. Lista er ikke uttømmende.

Partistøtte

Rådmannen har oppfattet politiske signaler om at det er ønskelig å gjeninnføre støtte til politiske partier. Posten har ikke vært budsjettet i 2013, 2014 og 2015. Rådmannen har ikke funnet rom for å prioritere dette tiltaket.

Miljøarbeider i skolen

I en del tilfeller er det elever på skolene som har behov for særskilt oppfølging, der det ville vært hensiktsmessig med en miljøarbeider som kan bistå eleven, familien og skolen.

Styrka lærerressurs voksenopplæringa

Voksenopplæringen vil gjerne dele elevene i 4 grupper, dvs. de ønsker ytterligere en lærer. Det er det ikke funnet plass til i budsjettet.

Gratis skolefrukt

Gratis skolefrukt ble fjernet i 2014 som konsekvens av statsbudsjettet. Det er ikke funnet plass i budsjettforslaget for å innføre ordninga på nytt.

Driftstilskudd fysioterapeut (400 000)

Ventetiden for fysikalsk behandling er nå ca. 5 måneder i Bø. Flere pasienter oppsøker andre kommuner for å få behandling. Eier av Bø Fysioterapi har redegjort for situasjonen i brev til administrasjonen.

Privatpraktiserende fysioterapeuter mottar et årlig tilskudd fra kommunen på pt. kr. 397 020 i 100% stilling. For dette skal de jobbe minimum 36 t/u, og kommunen kan kjøpe inntil 20% av deres praksis for å ivareta kommunale oppgaver (eks helsestasjon, sykehjem, skole osv). Etter hva rådmannen forstår vil det være plass ytterligere en fysioterapeut i lokalene til Bø Fysioterapi.

Det er ingen tvil om behovet for økte fysikalske tjenester, men rådmannen har ikke funnet midler til dette.

Dagsenter for hjemmeboende demente (kr 800 000)

Bø kommune har som kjent ikke noe dagsentertilbud for hjemmeboende eldre med demens. Gjennom demensplanen 2010-2015 har staten stimulert kommunene til å etablere dagtilbud for målgruppen. Dette har skjedd gjennom tilskudd til drift, pt. ca. kr. 80 000 pr. plass/år.

I statsbudsjettet for 2016 varsler regjeringen at dagsenter for demente vil bli *lovfestet* fra år 2020. Ved å etablere tilbud for 6 pasienter vil det kunne oppnås et statlig driftstilskudd på ca. kr. 400 000 årlig. Dagtilbudet vil kunne etableres i de tidlige lokalitetene til psykiatrisk dagsenter som anses velegnet til formålet. Tiltaket vil kreve 2 faste stillingshjemler.

Nytt biblioteksystem (kr 85 000)

Ved å gå til innkjøp av samme biblioteksystem som de andre kommunene i Vesterålen og Nordland fylkeskommune har, vil vi lettere kunne samarbeide og kommunisere med andre bibliotek. Det er et bedre produkt som vil øke kvaliteten i bibliotekstjenesten samt gi oss mulighet til å låne ut e-bøker. Tiltaket er en engangsinvestering.

Familiefredag (kr 70 000)

Familiefredag er et folkehelseiltak som ble gjennomført i 2015 i et samarbeid mellom ungdomsarbeid (kultur) og folkehelsekoordinator. Hver fredag ble Bøhallen leid fra 18-20 og var åpen for alle med kafe drevet av frivillige, svømmehall med frivillig badevakt, ungdomsklubb og åpen hall. To ansatte fra ungdomsarbeid har hatt ansvar for den praktiske gjennomføringen. Tiltaket var svært godt mottatt, besøkt og ble vurdert som et godt lav-terskel folkehelseiltak. Tiltaket har vært mulig å gjennomføre da ungdomslederstillingen var delt av 3 personer i 2015. Det var en midlertidig situasjon i 2015. Familiefredag har en kostnad på kr 2500,- per fredag. Utgifter omfatter personalressurser og halleie. I budsjettet har vi sett rom for å arrangere familiefredag 10 ganger (kr 25 000,-). Omfanget reduseres dermed til hver annen fredag i første halvår. Kostnaden for å arrangere familiefredag hver fredag over hele skoleåret (38 uker) er kr 95 000,-. Det er søkt eksterne midler for å øke frekvensen til hver annen fredag ut året. Svar ventes i mars. For å øke frekvensen og sikre et ukentlig tilbud i 2016 har tiltaket en kostnad på kr 70 000,-.

Skolebibliotek (kr 82 000)

Bokbussen ble kuttet i 2015, og konsekvensen av det var et svekket bibliotektilbud til skolene og barnehagene. Ved å øke stillingsprosent til bibliotekarbeider fra 36% til 50% gis det rom for en økt frekvens i skole og barnehagebesøk til biblioteket. Det er en mulighet for skolene å legge inn bibliotekbesøk i forbindelse med svømmeundervisning, og det gis rom i dette tiltaket for transport for barnehagene 2 ganger i året administrert av kulturavdelingen.

Gatelys

Det er gitt politiske signaler om at en ønsker at kommunen skal overta eierskap og drift av gatelys fra lysforeningene. Bø kommune bruker allerede kr 800 000 på strømutgifter til gatelys i dag. Rådmannen har ikke funnet rom for å finansiere tiltaket.

Økte bevilgninger til sommedvedlikehold av veier

Bø kommune har om lag 55 kilometer kommunale vei i ulik tilstand. Det avsatt kr 3 999 000 til veivedlikehold. Til brøyting på fast kontrakt og strøm gatelys går det med henholdsvis kr 2 524 000 og kr 799 000 – til sammen kr 3 323 000. En større bevilgning til sommedvedlikehold ville være lønnsomt for å ivareta kommunens verdier, men rådmannen har ikke funnet rom for dette i 2016.

Kap 9. Investeringer i økonomiplanperioden

Etterfølgende tabell viser vedtatte og nye investeringsprosjekter i perioden. I tillegg til disse prosjektene er det i økonomiplanen også lagt inn 0.9 mill kr til pålagt aksjekjøp i KLP finansiert med salgsinntekter, utlån av startlån på 5 mill kr og utlån av strategisk næringsfond på kr 3 mill kr. Kapitalregnskapet for 2014 gikk med et underskudd på 2.6 mill kr. Dette er i hht forskriftene lagt inn til inndekning i dette budsjettet. Lånebehovet er i henhold til en prognose på ubrukte lånemidler slik det følger av egen sak om regulering III av investeringsbudsjettet for 2015.

Tall i hele tusen kroner

Tiltak/år	2016	2017	2018	2019
Tilspassing lokaler tidligere VGS (115)	100			
Gang- og sykkelvei Eidet (410)	2 000			
Rehabilitering av veier, asfalt (411)	1 000	2 500	2 500	2 500
Gang- og sykkelvei Steinesjøen		1 500		
Duken kirkegård (455)	190			
Heis kommunehuset (625)	2 400			
Skilting veinavn (820)	875			
Trinn 2 Straume barnehage - oppgradering (823)	400			
Trinn 2 Steine skole (830)	1 250			
Vaktbil	625			
Automatisk dørlåssystem	200			
Kai Hovden	4 500	4 500		
Kai Steinesjøen	5 500			
Telefoni Kommunehuset	200			
Tilpassing lokaler hjemmesykepleien	100			
Lift	200			
Vannledning Trolldalen	2 500			
Avløpsstasjon Straume	2 000			
SD-styring vannverket	300			
SD-styring kommunale bygg			1 000	
Tiltak vannområdet		500		
Avløp Steinesjøen		750	750	
Rehabilitering kommunale utleieboliger		2 000	2 000	
Gammelheisen Bøheimen			1 625	
Kledning Bø Ungdomsskole			250	
Kai Kobbvågen			150	8 000
Sum	24 340	11 750	8 275	10 500
Finansiering				
Momskompensasjon	4 360	2 625	1 880	2 625
Lånemidler	13 233	7 438	6 395	4 875
Tilskudd	6 747	1 687		3 000
Sum	24 340	11 750	8 275	10 500

Innledning

Det er inntatt 18 prosjekter i rådmannens forslag til investeringsbudsjett for 2016. Dette er ambisiøst all den tid vi har en vakant stilling på teknisk etat. I driftsbudsjettet ligger det imidlertid inne midler til ny teknisk sjef. Det er grunn til å håpe at dette vil føre til at kapasiteten øker slik at ambisjonene kan innfris.

Bø kommune har høy lånegjeld, og det er et mål at gjelda skal gå ned. Det vises til egen omtale av dette i kapittel 4. Kommunestyret har vedtatt å «jobbe for at Bø skal bestå som egen kommune», og dette taler for at økonomien må bringes i balanse.

Rådmannen har derfor hatt som utgangspunkt at investeringene i økonomiplanperioden ikke skal bidra til å øke kommunens lånegjeld – dette taler for investeringer på noe over 7 millioner i 2016. Det er gode grunner til å vurdere investeringer på selvkostområdene (kr 4 800 000) noe annerledes, siden abonnentene er med på å finansiere investeringene gjennom kalkulatoriske avskrivninger og renter. I rådmannens forslag ligger det forslag om et låneopptak til nye investeringsprosjekter på kr 13 233 000. Om vi ser bort fra investeringene på selvkostområdene, står vi igjen med et låneopptak på om lag 8 400 000. Lånegjelda vil med rådmannens forslag øke noe i 2016, mens det legges opp til at den går ned i resten av økonomiplanperioden.

Rådmannen finner ikke å kunne tilrå at rammen tas ytterligere ned. De prosjektene som er foreslått, er enten fullføring av igangsatte prosjekter, prosjekter som fører til besparelser på drifta eller prosjekter som er begrunnet i hensynet til de arbeidsmiljøet til de ansatte. Det vises utover dette til nærmere omtale for hvert enkelt prosjekt.

Investeringsprosjekter som foreslås gjennomført i 2016

115 Tilpassing av lokaler tidligere VGS

I saka «Bosetting av flyktninger 2016-2019» Kst-sak 59/15 skrev rådmannen:

Voksenopplæringen har de senere åra ikke hatt noe fast tilholdssted og stadig vært på flytting fra sted til sted alt etter plassbehov og tilgjengelige arealer. Fra 2003 har opplæringa hatt tilhold på Steine skole, Betania bedehus, under gamle Elkjøp, videregående skole, Vinje barnehage og nå til Steinesjøen igjen. Integreringskonsulenten har fra 2011 hatt sitt kontor på Nav, Steine skole, Vinje barnehage og nå videregående skolebygget.

Underetasjen av bygget som tidligere var benyttet til videregående skole ved Steinesjøen benyttes nå til Integreringsavdelingen sin aktivitet. Det er hensiktsmessig at all aktivitet er samlet på en plass. Både samlokalisering og skolebygget fungerer svært bra til formålet. Problemet er at antall elever vokser og at det dermed er ønskelig å nivådele undervisninga. (3 nivå pluss grunnskole). Dette basert på elevens kunnskapsbakgrunn. For å kunne gjennomføre det er det behov for 4 undervisningsrom pluss arbeidsplasser for de ansatte. Dersom det fortsatt skal bosettes flyktninger, kan behovet løses med at en del av dagens arbeidsplasser og pauserom for de ansatte flyttes til overetasjen og gjerne inngå som en del av miljøet som etableres i etasjen sammen med privat næringsliv. Arealet i underetasjen vil da i sin helhet kunne benyttes til

undervisningsrom. På denne måten vil det være mulig å ha tilstrekkelig undervisningsareal tilgjengelig i underetasjen, samtidig som intensjonen om å utvikle et miljø for næringsaktivitet kan ivaretas i overetasjen.

På denne måten vil bygget bli godt utnyttet. Integreringsavdelinga skal betale husleie til bygget og bidrar med det til å ivareta eiendommen. For underetasjen er dette beregnet til ca. 150.000,-. Bygget er ideelt til å drive undervisning slik at det med andre ord ikke er ønskelig med enda en flytting av avdelinga til et eller annet sted.

Det er foretatt ei midlertidig flytting, men det er behov for en tilpassing av lokalene slik at de er egnet til kontorlokaler. Rådmannen forslår derfor at det bevilges kr 100 000 til prosjekt «Tilpassing av lokaler tidligere VGS»

410 Gang- og sykkelevei Eidet

Omhandler første etappe av utbygging fra Byggeren Eidet til vegkryss FV 820. Grunnarbeidene skjer i 2015. Asfaltering skjer først sommeren 2016. Rådmannen foreslår derfor at prosjektet finansieres over 2 år (jf. tredje regulering av investeringsbudsjettet for 2015). Vi har mottatt tilsagn om tilskudd på trafikk sikkerhetsmidler på kr 2 000 000 i 2015, og vi har søkt om ytterligere 2 600 000 for 2016.

411 Rehabilitering av veier, asfalt

Prosjektet omhandler forsterking og asfaltering av kommunale veier. I investeringsbudsjettet for 2015 er det satt av kr 2 500 000 til rehabilitering av veier. I vedtatt økonomiplan 2015-2018 er det satt av ytterligere kroner 2 500 000 hvert år til prosjektet. Asfaltering av kommunale veier fører til lavere vedlikeholdsutgifter (sommerdrift). For å unngå lånegjelda til Bø kommune øker, foreslår rådmannen at bevilgningen i 2016 reduseres til kr 1 000 000 i 2016.

455 Duken kirkegård

Prosjektet omhandler nødvendig ferdigstilling av arbeider igangsatt i 2015 knyttet til bårhus, lager og toalett.

625 Heis Kommunehuset

Prosjektet var vedtatt gjennomført over 2 år – 2015 og 2016 – men er i tredje regulering av investeringsbudsjettet for 2015 foreslått overført til 2016. Heis Kommunehuset ble satt på vent i 2012 etter at prosjektet så vidt var kommet i gang. Prosjektet hadde vært ute på en anbudsrunde og entreprenør var antatt. Heisstol og heissjakt var satt i bestilling da prosjektet ble stilt i bero.

820 Skilting veinavn

Prosjektet er i tredje regulering av investeringsbudsjettet for 2015 foreslått overført til 2016. Prosjektet omhandler veiskilting som følge av overgang fra matrikeladresser til veiadresser (vedtatt i kommunestyret i januar 2014). Vi har mottatt kr 200 000 i skjønnsmidler fra Fylkesmannen til prosjektet.

823 Oppgradering Straume barnehage

Trinn 2 i prosjektet er i tredje regulering av investeringsbudsjettet for 2015 foreslått overført til 2016. Trinn 1 er gjennomført i egenregi i 2015. Trinn 2 gjelder nytt takdekke og er en helt nødvendig oppgradering av barnehagen.

830 Trinn 2 Vindu sørvestfasade Steine skole

I dette prosjektet ligger fornying av fasade og utskifting av vindu på Steine skole. På grunn av svært godt vedlikehold har vinduene holdt seg svært bra, men det er nå nødvendig å skifte ut disse. Trinn 1 gjennomføres i 2015. Det er søkt om tilskudd til ENØK-tiltak fra Enova ved at vinduene oppgraderes til mer energiøkonomiserende alternativ.

840 Vaktbil

Prosjektet er i tredje regulering av investeringsbudsjettet for 2015 foreslått overført til 2016. I perioden 2011-2014 har Bø kommune leasa vaktbil. Imidlertid er avgiftsordninga lagt om, slik at vi må kjøpe utrykningskjøretøy for å få MVA-avgiften igjen. Ved leasing vil kostnaden dermed bli 25% høyere. En velfungerende vaktbil er etter rådmannens oppfatning ei forutsetning for kort responstid og god håndtering av uønska hendelser. Dette er dermed ei helt nødvendig investering.

Automatisk dørlåssystem

Rådmannen finner det nødvendig å foreslå at det installeres automatisk dørlåssystem på Bø ungdomsskole og på Rådhuset. Det er meldt flere avvik på at dørene til Rådhuset har stått åpne etter stengt tid. Selv etter gjentatte påminnelser og formaninger, har dette skjedd. På ungdomsskolen er situasjonen at nøkler har blitt borte. Installasjon av automatisk dørlåssystem, er et forebyggende tiltak som styrker sikkerheten og sikringen av kommunens verdier. Tiltaket er oppfølging av kommunens arbeid med helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.

Kai Hovden

Utdyping av innseilinga til Hoden havn gjennomføres i Kystverkets regi vinteren 2015/2016. Prosjektet «Kai Hovden» er vedtatt med kr 9 000 000 finansiert med 50% tilskudd i økonomiplanen 2015-2018. Kommunen fornya vinteren 2015 søknaden om tilskudd over statsbudsjettets kap 1062 post 60 (kommunale fiskerihavnetiltak). Imidlertid har regjeringen foreslått å stryke hele bevilgningen i statsbudsjettet for 2016. I skrivende stund er dette enda ikke behandla i Stortinget. I forbindelse med andre regulering av investeringsbudsjettet 2015 vedtok Kommunestyret følgende:

«I forbindelse med budsjettet for 2016 ber kommunestyret rådmannen om å inngå avtale med Hovden fiskeindustri AS om kjøp av det næringsarealet som blir skutt ut bak fiskebruket i Hovden for den kostnad som uttak av stein medfører (beregnet til kr 2 992 000). Den totale kostnaden for næringsareal og kai skal ikke overstige de kostnadene som er vedtatt i økonomiplanen. Det skal følge av avtalen at Hovden fiskeindustri a/s skal kunne leie / feste arealet fra Bø kommune.»

Rådmannens oppfølging av dette punktet er nødvendigvis avhengig av kommunestyrets vedtak om finansiering. Usikkerheten med hensyn til de såkalt post 60-midlene er en svært stor risiko i denne saken. Rådmannen foreslår at prosjektet finansieres over 2 år, fremdeles med 50% tilskudd. Dette innebærer at prosjektet ikke er finansiert om ikke kommunen mottar tilsagn om tilskudd fra staten. Kommunestyret må i tilfelle behandla saka på nytt før det fattes oppstartsvedtak.

Kai Steinesjøen

Bø kommune er i en pågående rettstvist med entreprenør BetongPartner AS vedrørende Kai Steinesjøen. Kommunen mener at kaia har en mangel fordi kontraktsarbeidet ikke er i den stand byggherren har krav på etter kontrakten. Dette skyldes forhold som entreprenøren svarer for.

Kaia er ikke bygget sterk nok til å tåle belastningene fra vær og vind. Den er to ganger i løpet av kort tid blitt skadet som følge av bølgeslag. Bø kommune reklamerte i 2011, og reklamasjonen er gjentatt i 2013 etter at entreprenør ikke hadde iverksatt nødvendige arbeider for å gjøre kaia kontraktsmessig. Kostnaden ved nødvendige arbeider for å reparere kaia, samt endringer for å gjøre den kontraktsmessig, er beregnet av Asplan Viak til kr 3 500 000. Rettssaken er behandlet i første instans, og i dom avsagt i Vesterålen Tingrett den 8. oktober 2015 er Bø kommune tilkjent erstatning på kr 3 500 000, samt saksomkostninger på kr 246 622. BetongPartner AS har anket dommen.

Det er helt nødvendig å foreta reparasjon av kai Steinesjøen for å sikre kommunens verdier. Rådmannen foreslår derfor at prosjektet vedtas, i hovedsak finansiert med erstatning fra saksøkte. Rådmannen vil holde kommunestyret orientert om den videre behandling i rettsvesenet.

Oppgradering telefonløsning

Sentralbordløsningen på Bøheimen skiftes ut i 2015. Da gjenstår sentralbordløsningen på Kommunehuset som er så utdatert at det er problematisk å skaffe reservedeler. Rådmannen anser det som helt nødvendig at prosjektet gjennomføres i 2016.

Tilpassing av lokaler heimesykepleien

I vernerunde på heimesykepleien er det påpekt at lokalene til heimesykepleien er for små, og at dette fører til forstyrrelser i arbeidet. Rådmannen er av den oppfatning at tiltak som omfattes av HMS-regelverket, og som påvirker arbeidsmiljøet til de ansatte, må prioriteres høyt, og foreslår derfor at det foretas en tilpassing av lokalene til heimesykepleien.

Lift

Bø kommune har mange høye bygg med omfattende vedlikeholdsbehov. Rådmannen vurderer at å investere i lift vil føre til mer effektiv vedlikehold, samt innsparinger på driftsbudsjettet ved at det ikke lenger blir nødvendig å leie lift. Bevilgningen forutsetter at det kjøpes en brukt lift.

Vannledning Trolldalen

Dette er en nødvendig fornying av overføringslinjen fra kilden oppe i Trolldalen og ned til vannbehandlingshus.

Avløpsstasjon Straume

Bø kommune har fått i pålegg fra Arbeidstilsynet å sikre avløpspumpestasjonene. Rådmannen er av den oppfatning at tiltak som omfattes av HMS-regelverket, og som påvirker arbeidsmiljøet til de ansatte, må prioriteres høyt, og foreslår derfor at nødvendig utbedring av avløpsstasjon Straume utføres i 2016.

SD-styring vannverket

Prosjektet gjelder oppgradering av Sentral Driftsstyring på vannverket. Systemet omhandler styring, regulering og fjernkontroll av de tekniske anleggene innenfor vann og avløp. Eksisterende kommunikasjonsutstyr er over 15 år gammelt. Utstyret har gått ut av produksjon, og reservedelstilgangen er sterkt begrenset. Rådmannen anser dette som en helt nødvendig investering, og tilrår at prosjektet gjennomføres i 2016.

Investeringsprosjekter som foreslås gjennomført i økonomiplanperioden 2016-2019

411 Rehabilitering av veier, asfalt

Se omtale under tiltak som gjennomføres i 2016. Rådmannen foreslår en bevilgning på kr 2 500 000 for hvert år i økonomiplanperioden.

Gang- og sykkelvei Steinesjøen

Gang- og sykkelvei Steinesjøen er i svært dårlig forfatning, og rådmannen tilrår at rehabilitering av denne prioriteres i 2017.

Kai Hovden

Se omtale under tiltak som gjennomføres i 2016 der det framkommer at prosjektet finansieres over 2 år (2016 og 2017), med 50% tilskudd fra staten.

Tiltak vannområdet

Arbeidsutvalget i Vesterålen Regionråd har vært styringsgruppe for arbeidet med vannforskriften i Vesterålen vannområde. Generelt sett er vannkvaliteten god, og det er ingen vannforekomster i regionen med akutte forurensingsproblemer som utgjør en fare for befolkningen. Stor næringsaktivitet tilknyttet primærnæringene i noen innlandsvassdrag, poller og fjorder fører til utslipp av næringsalter. I noen områder er det gjort målinger som viser for store belastninger. Det kommunale avløpssystemet må gjennomgås. Ideelt burde kommunen ha finansiert tiltak innenfor vannområdet i 2016, men for å unngå at kommunens lånegjeld øker, finner ikke rådmannen rom for å finansiere prosjektet før i 2017.

Avløp Steinesjøen

Det er store driftsutfordringer knytta til avløp Steinesjøen. Det er foretatt en utbedring i 2015, men rådmannen tilrår at en større investering gjennomføres i 2017 og 2018.

Rehabilitering kommunale utleieboliger

Det vises til det nylig vedtatte Reglementet for kommunale utleieboliger. Det framgår av saken at Bø kommune har et stort vedlikeholdsetterslep på kommune utleieboliger. En del utbedringer er prekære. Det er nylig foretatt en gjennomgang som viser følgende behov:

- Leiegården Skagen: tak, vinduer, bordkledning (kr 1 900 000)
- Bellevue: bad, vinduer, kledning, strøm, VVS (kr 1 900 000)
- Tatt av vinden: bordkledning, vinduer (kr 750 000)
- Doktorhagen: bordkledning, eternittak (kr 800 000)
- Boliger Eidet: tak, vindu (kr 500 000)

Det har vært et mål å unngå å øke kommunens lånegjeld, og rådmannen har derfor ikke funnet rom for å gjennomføre tiltak for rehabilitering av kommunale utleieboliger i 2016. Det foreslås imidlertid at det gjennomføres et større løft i 2017 og 2018. Da vil kommunen kunne øke husleieinntektene utover dagens nivå. Dette vil igjen kunne finansiere økt bemanning på drift og vedlikehold, og på den måten vil vi bedre kunne ivareta kommunale verdier og innfri ambisjonene i Reglement for kommunale utleieboliger.

SD-styring kommunale bygg

Se omtale under SD-styring vannverket under tiltak som gjennomføres i 2016. Installasjon av SentralDrifts-styring på alle større kommunale bygg, og fornyelse av anleggene på de byggene

som allerede har det, er ei nødvendig investering for å forebygge skade og styrke driftssikkerheten. Rådmannen tilrår derfor at dette gjennomføres i 2018.

Skifte gammelheisen på Bøheimen

Det er foretatt ei helt nødvendig investering i heis Bøheimen i 2015. Men også den eldste heisen trenger oppgradering. Det har vært et mål å unngå å øke kommunens lånegjeld, og rådmannen har derfor ikke funnet rom for å gjennomføre tiltaket i 2016. Tiltaket foreslås gjennomført i 2018.

Kledning Bø ungdomsskole

Ospepanelet på Bø ungdomsskole er slitt, og rådmannen foreslår at dette skiftes ut i 2018.

Kai Kobbvågen

Prosjektet er vedtatt i økonomiplanen med en bevilgning på kr 110 000 i 2016, kr 1 000 000 i 2017 og kr 8 000 000 i 2019. I forslaget til reguleringsplan Kobbvågen var industriområde med ny kai medtatt. I det vedtatte forslaget er industriområdet og kai tatt ut. Tiltaket må dermed planavklares, og rådmannen tilrår derfor at prosjektet skyves ut ett år i tid.

Prosjekter som det er *ikke* funnet rom for i økonomiplanperioden

I forbindelse med budsjettarbeidet er det gjennomført en høringsrunde i etatene. I tillegg er politiske signaler og ønsker registrert. Dette har ført til en relativt omfattende ønskeliste. Det har ikke vært rom til å imøtekomme alle ønskene. Rådmannen har også funnet det nødvendig å foreslå at tidligere vedtatte prosjekter tas ut av økonomiplanen.

I tabellen under framkommer prosjekter som hver for seg er svært godt begrunnet, men som det av hensyn til kommunens økonomi ikke er funnet rom for i økonomiplanen 2016-2019:

Tiltak	Stipulert kostnad	Begrunnelse
KOMMUNALE BYGG		
Vinduer i bygg B Bøheimen	625 000	Slitasje
Ny kledning bygg C Bøheimen	Ikke beregna	Slitasje
Sprinkling av 3. etg Bøheimen (kontorer)	Ikke beregna	Beredskapsplanen
Skifte eternitttak på uthus Eidet skole	100 000	Nødvendig
Straume barnehage – vindfang + kjøkken	Ikke beregna	Trangt
Skifte el-anlegg Steine skole	Ikke beregna	Driftsutfordringer
Oppussing Rådhuset (nytt golvbelegg i trapper, reovering kjøkken, skifte vinduer i kantina)	Ikke beregna	Standarden holder ikke mål for et moderne bygg
VANN OG AVLØP		
Legge om vannledning Sundsmyran	Ikke beregna (flere millioner)	Konflikt med nydyrking
Brannvarsling + innbruddalarm vannverkhus	Ikke beregna	Beredskapsplanen
VEG		
Ytterligere prioriteringer veg		Besparelser drifta

ØVRIGE PROSJEKTER		
Tak Bø Bygdemuseum	250 000	Økonomiplan 15-18
Kommuneplan (arealplanen)	500 000	Økonomiplan 15-18. Må tas på drifta.
Trinn 2 Friluftsgalleri	Ikke beregna	Ambisjoner i forbindelse med bygging
Breiband	2 000 000	Vedtak kst 60/15
Kommunal egenandel ballbinge ungdomsskolen	>100 000	Initiativ fra FAU, søknad om spillemidler levert